

Folketingets Beskæftigelsesudvalg
lov@ft.dk

Morten Dahlin
Morten.Dahlin@ft.dk

Beskæftigelsesministeriet

Holmens Kanal 20

1060 København K

T +45 72 20 50 00

E bm@bm.dk

www.bm.dk

CVR 10172748

30. juni 2021

Beskæftigelsesudvalget har i brev af 23. december 2020 stillet følgende spørgsmål nr. 151 (alm. del), som hermed besvares endeligt. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Morten Dahlin (V).

Spørgsmål nr. 151:

”Vil ministeren redegøre for den historiske udvikling i forskellen på hhv. den laveste overenskomstmæssige mindstelønnen på det private arbejdsmarked, den laveste overenskomstmæssige mindsteløn på det offentlige arbejdsmarked, dagpengesatsen og kontanthjælpssatsen for perioden 1970-2019? Såfremt ministeren ikke har løndata for de laveste overenskomstmæssige mindstelønninger i hhv. det offentlige og det private, bedes ministeren i besvarelsen anvende den overenskomstmæssige mindsteløn for fx SOSU medhjælpere eller tilsvarende og mindstelønnen for ansatte i butik, kontor og lager eller tilsvarende.”

Svar:

Det danske sociale sikkerhedssystem for arbejdstagere består først og fremmest af arbejdsløshedsdagpenge og kontanthjælp. Systemet har til formål at sikre ledige en vis økonomisk tryghed i tilfælde af ledighed.

Dagpengeydelsen er en frivillig forsikring mod manglende arbejdsindtægt som følge af ledighed, mens kontanthjælpsydelsen er en offentlig trangsydelse til personer, der er ledige eller har været ude for en anden social begivenhed, som gør, at de ikke kan forsørge sig selv eller deres familier. Kontanthjælpssystemet er således det underste sikkerhedsnet i Danmark.

For begge ydelser gælder, at der er krav om, at borgeren skal være tilmeldt det lokale jobcenter som ledig, stå til rådighed for arbejdsmarkedet og være aktiv jobsøgende. De dagpengeberettigede lediges individuelle dagpenge var indtil 1972 på 80 pct. af den forudgående løn, op til det den maksimale dagpengesats. Siden 1972 har den individuelle dagpenge været på 90 pct. af den forudgående løn, op til det den maksimale dagpengesats. Ydelsesniveauerne afspejler derfor en balance mellem at yde økonomisk hjælp og at der fortsat skal være en økonomisk tilskyndelse til at tage et arbejde.

J.nr. 2021 - 240

De ønskede opgørelser over den lange periode fra 1970 til 2019 er forholdsvis komplicerede og tidskrævende at gennemføre og har nødvendiggjort, at der foretages en række valg, korrektioner og beregninger, der er nærmere gennemgået i *bilag 1*. Det bemærkes, at periodens forbedrede muligheder for ferie, løn under sygdom og under barsel, barselsperioder ikke indgår i lønopgørelserne.

Der er for det private område taget udgangspunkt i mindstelønssatserne for HK butik. Det fremgår af *tabel 1*, at mindstelønnen på det private område fra 1987 og frem har ligget på omkring samme niveau som den maksimale dagpengesats, hvilken betyder, at med denne løn vil de udbetalte dagpenge ved ledighed udgøre mindre end 90 pct. af den forudgående løn.

Der er for det offentlige arbejdsmarked taget udgangspunkt i husassistenter ansat i kommunerne. Her er oplysningerne tilgængelige fra 1986 og niveauet for mindstelønningerne ligger i hele perioden højere end den maksimale dagpengesats, hvilket betyder, at med denne løn vil de udbetalte dagpenge ved ledighed udgøre mindre end 90 pct. af den forudgående løn.

Den maksimale dagpengesats blev betydeligt og ekstraordinært forhøjet i 1970 og flere gange i starten af 1970'erne.

Der er i tabellen taget højde for, at kontanthjælp og dagpenge, i modsætning til lønindkomst, ikke er omfattet af arbejdsmarkedsbidraget fra 1994. Der ud over er der ikke inddraget andre forhold i opgørelserne. Det skal understreges, at en direkte sammenligning af satser hen over perioden således ikke giver et dækkende billede af udviklingen, idet fx både personer i lavtlønsbeskæftigelse og kontanthjælpsmodtagere har mulighed for at modtage supplerende ydelser, som også har udviklet sig i den pågældende periode (fx boligstøtte, børnetilskud og friplads/tilskud til daginstitutionsbetaling). Der til kommer, at andre regler i forskellige perioder har haft betydning for samlede disponible indkomster - fx kontanthjælpsloftet og det midlertidige børnetilskud.

FH og KRL (Kommunerne og Regionernes Løndatakontor) har bidraget væsentligt til besvarelsen af spørgsmålet.

Tabel 1

Månedlige minimalløn HK butik, grundløn for Husassistenter KL, kontanthjælpssatser samt den maksimale dagpengesats. Årene 1970-2019.

År	HK-butik	Husassistent KL	Kontanthjælp	Maksimale dagpengesats
1970	1.230			2.076
1971	1.447			2.362
1972	1.515			2.674
1973	1.726			2.951

1974	1.887			3.397
1975	2.615			4.160
1976	2.815			4.780
1977	4.058			5.326
1978	4.506			5.859
1979	4.994			6.370
1980	5.191			6.838
1981	6.395			7.280
1982	6.714			8.095
1983	7.657			8.303
1984	8.113			8.710
1985	8.371			8.710
1986	8.517	10.416		8.849
1987	9.169	11.188		9.048
1988	9.613	11.945		9.659
1989	9.803	12.136		10.244
1990	9.971	12.477		10.504
1991	10.375	12.798		10.721
1992	10.575	13.207		10.946
1993	10.736	13.360		11.232
1994	10.996	13.728	9.560	11.691
1995	11.245	13.793	9.571	11.847
1996	11.911	14.335	9.782	12.238
1997	12.293	14.698	9.828	12.285
1998	12.587	15.927	10.062	12.589
1999	13.003	16.401	10.324	12.917
2000	13.381	16.858	10.654	13.338
2001	13.725	16.766	11.065	13.759
2002	14.123	16.966	11.364	14.134
2003	14.572	17.380	11.728	14.578
2004	15.011	17.841	12.068	14.999

2005	15.562	18.247	12.309	15.304
2006	16.034	18.854	12.555	15.608
2007	16.629	19.218	12.856	15.982
2008	17.137	17.722	13.229	16.450
2009	17.627	18.588	13.639	16.965
2010	17.887	18.863	14.144	17.597
2011	18.189	18.872	14.413	17.924
2012	18.436	19.516	14.831	18.439
2013	18.671	19.580	15.068	18.743
2014	18.981	19.773	15.339	19.071
2015	19.335	20.036	15.569	19.352
2016	19.703	20.320	15.741	19.562
2017	20.165	20.703	15.993	19.867
2018	20.649	20.895	16.192	20.124
2019	21.122	21.280	16.394	20.381

Anm.:Vedr. HK-butik skal bemærkes følgende. Der er i den korrigerede opgørelse indregnet arbejdsgivernes bidrag til overenskomstaftalte arbejdsmarkedspensionsordninger (udbyggedes fra 1993 til 2010); de overenskomstaftalte aftalte fem årlige feriefridage fra og med 2000; samt fritvalgsordningen, startende i 2007. Der er ikke inddraget feriegodtgørelse, søgnehellidagsbetaling eller de overenskomstaftalte aftalte fem årlige feriefridage fra og med 2000. I 1985 og 1986 blev overenskomsterne fastsat ved lovindgreb (L 123 af 31. marts 1985), hvor gældende satser mv. blev forhøjet med hhv. 2 og 1,5 pct. de to år. Pensionsbidrag i 2007 og 2008 er skønnet. Vedr. Husassistent KL skal bemærkes følgende. Omfatter overenskomstområdet Husassistenter KL. Årstallene er gennemsnit af opgørelser for februar, maj, august og november det enkelte år. Samlet min. løn er summen af grundløn, centrale tillæg og arbejdsgiverandelen (66,6 pct.) af pensionsbidrag. Oplysningerne for perioden 1986 til 1997 er opgjort ved hjælp af opslag i overenskomststatistikken for de pågældende år. Publikationerne giver ikke samme mulighed for at afgrænse data, som fra 1998 og frem. Dette kan opfattes som et databrud. Vedr. kontanthjælpssats og maksimale dagpengesats skal bemærkes følgende. Kontanthjælpssatsen er for personer (over aldersgrænsen på 25 eller 30 år) med forsørgelsespligt, jf. §25 stk. 2 nr. 1. Der er korrigeret for at ydelsen ikke er omfattet af arbejdsmarkedetsbidraget, der blev indført i 1994. Den maksimale dagpengesats er angivet pr. dag fra første regulering i året. Der var flere årlige reguleringer i 1976-1981. Ved månedsopgørelsen er der korrigeret for dels, at der indtil 1994 var 6 dagpenge i hver uge, dels at ydelsen ikke er omfattet af arbejdsmarkedetsbidraget, der blev indført i 1994. Uddybende redegørelse og detaljerede tabeller er vedlagt i Bilag 1.

Kilde: HK-Butik: Minimallønssatserne for voksne samt pensionsbidrag og fritvalgsordningen aftalt i "Landsoverenskomsten mellem Dansk Arbejdsgiverforening og Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark" hvert af årene 1970 til 2019. I overenskomst for 2000-2003 angives om lønsatserne for året 2003, at de skal forhandles efterfølgende. I tabellen er indsat et skøn for 2003, svarende til en stigning på 2,5 pct. fra 2002. Husassistent KL: Oplysninger fra Kommunernes og Regionernes Løndatakontor. Kontanthjælpssats og dagpengesats: Vejledning om satser m.v. (forskellige år), Familieindkomstmodellen, Vejledning om satser mv. på arbejdsløshedsforsikringens område (2006-2019), samt bilag 10 i "Arbejdsløshedsforsikringsloven 1907-2007", udgivet af Arbejdsdirektoratet 2007.

Venlig hilsen

Peter Hummelgaard

Beskæftigelsesminister

Bilag 1

Uddybende redegørelser og tabeller

Maksimal dagpengesatser

Den maksimale dagpengesats er angivet fra 1970 til 2019. Frem til 1994 blev den maksimale dagpengesats fastsat på andre tidspunkter end 1. januar, og frem til 1993 ofte flere gange i løbet af det enkelte kalenderår. Derudover var den maksimale dagpengesats omfattet af dyrtidsregulering frem til 1986, jf. nedenfor.

Ud over de faktiske satser de enkelte år (de år, hvor ydelsen fastsættes flere gange er kun vist beløbet ved den første fastsættelse i året), er tillige angivet satserne opgjort i gennemsnit for kalenderåret. Fra 1994 er yderligere korrigeret for, at ydelsen ikke er arbejdsmarkedsbidragspligtig. Begge dele letter sammenligningen med lønoplysningerne.

Der skal nævnes, at den maksimale dagpengesats blev betydeligt og ekstraordinært forhøjet i 1970 og flere gange i starten af 1970'erne. Derudover forhøjedes i 1972 det *individuelle* dagpengemaximum fra 80 pct. til 90 pct. af hidtidig arbejdsfortjeneste.

Kontanthjælpssatser

Der findes først egentlige faste kontanthjælpssatser for forsørgelse fra 1994 og frem. Der til kommer, at forsørgelsesydelse tidlige var skattefri og dermed svære at sammenligne med løn. Frem til 1976 gjaldt forsørgsloven, der havde en række detaljerede udmålings- og tildelingsregler for de mange forskellige situationer og problemer, der kunne ydes hjælp til. Med bistandsloven, der trådte i kraft i 1976, blev reglerne erstattet af mere skøns- og behovsbaserede tildelinger¹.

Fra 1983 blev der indført mere bindende regler om satser, men kun for så vidt angår unge². Endelig skal det nævnes, at der både i forsørgsloven og i bistandsloven var relativt faste *øvre* grænser for forsørgelsesydelsen til gruppen med varig hjælp, der imidlertid ikke er relevant for nærværende sammenligning.

Der er i oversigten vist de månedlige satser for kontanthjælp til forsørgere, der er fyldt 30 år, fra og med 1994. Ud over de faktiske satser er vist satserne korrigeret for, at ydelsen ikke er arbejdsmarkedsbidragspligtig, hvilket letter sammenligningen med lønoplysningerne.

Lønoplysningerne

Opgørelsen under benævnelsen HK butik er dannet ud fra minimallønsatserne for voksne samt pensionsbidrag og fritvalgsordningen aftalt i "Landsoverenskomsten mellem Dansk Arbejdsgiverforening og Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark" i mellem årene 1970 til 2019. Lønsatserne er typisk fastlagt fra 1. marts i de enkelte overenskomstår. I oversigtstabellen er månedstallet opgjort som gennemsnit for kalenderåret. Derudover er der indregnet arbejdsgivernes pensionsbidrag til de overenskomstaftalte arbejdsmarkedspensioner samt bidrag til frivalgsordningen, fra hhv. 1990 og år 2000.

Opgørelsen benævnt husassistent KL dækker løndelene for ansatte efter overenskomst om Husassistenter indgået for de enkelte år mellem KL og FOA. Årstallene er gennemsnit af opgørelserne for februar, maj, august og november det enkelte år. Samlet mindste løn er i nærværende opgørelse summen af grundløn, centrale tillæg og arbejdsgivers andel (66,6 pct.) af pensionsbidrag.

Dyrtidsregulering

Dyrtidsreguleringen blev indført allerede i 1919 og gjaldt indtil 1986, men var suspenderet fra 1982 til den endelige afskaffelse i 1986.

Ordnningen betød, at stigninger eller fald i forbrugerpriserne udløste en regulering af de i øvrigt aftalte lønninger og af visse ydelser, herunder dagpenge ved arbejdsløshed. Reguleringerne, der blev benævnt *dyrtidsportionerne*, blev udløst ved stigninger på fulde 3 pointenheder i det af Danmarks Statistik offentliggjorte reguleringspristal, som stort set fulgte forbrugerprisindekset. For lønningerne blev der ved overenskomsterne aftalt faste kronebeløb til dyrtidsreguleringen af timelønnen for hver medarbejdergruppe, dog med et lavere beløb for unge under 18 år. For dagpengene var reguleringerne ligeledes et fast kronebeløb, fastsat i love og bekendtgørelsen. Evt. reguleringer skete typisk 1. marts og 1. september, på baggrund af reguleringspristallet hhv. 1. januar og 1. juli.

Op gennem 1960erne og 1970erne blev dyrtidsreguleringsordningen flere gange justeret, ændret og sat delvist ud af kraft i perioder. I 1976 blev det besluttet, at hvis prisstigningerne udløste mere end én dyrtidsportion pr. halvår, skulle de ekstra dyrtidsportioner i en periode ikke udbetales som løn, men udbetales af staten og indefrys. De såkaldte indefrosne dyrtidsportioner for 1977-79 indgik efterfølgende i den enkelte lønmodtagers konto i Lønmodtagernes Dyrtidsfond.

Der er i oversigten ikke taget direkte hensyn dyrtidsreguleringerne, for så vidt angår lønsatserne for HK butik. De anførte satser er de i overenskomsterne aftale satser, således at lønoplysningerne er fuldt dækkende ved tidspunktet for overenskomstens indgåelse, mens evt. dyrtidsreguleringer i overenskomstperioden, der typisk var på to år, ikke er afspejlet. Dette kan ses ved, at der i oversigten er forholdsvis store spring i satserne fra sidste år af en overenskomstperiode til første år af den efterfølgende overenskomstperiode. Til nærværende formål, der er at belyse den historiske udvikling i forskellen på de laveste overenskomstmæssige mindstelønsatser med dagpengesatsen og kontanthjælpssatsen, har det således mindre betydning.

Ved opgørelserne for dagpenge og KL husassistenter er alle realiserede reguleringer indoptaget, herunder dyrtidsreguleringer.

Kontanthjælpssatser er alene vist for perioden efter dyrtidsreguleringens afskaffelse.

¹ Jf. § 37 i den oprindelige Bistandslov

² I det såkaldte "sultecirkulære", jf.

https://www.folketingstidende.dk/samling/19821/lovforslag/L118/19821_L118_betaenkning.pdf

Ferieforhold, løn under barsel og sygdom, barselsperioden længde mv.
Den lovfaste ferie steg fra 4 uger til 5 uger i 1979. Feriegodtgørelsen steg ved overenskomsterne fra 7,25 pct. til 9,5 pct. i 1971, til 10 pct. i 1978 og til 12,5 pct. i 1979. Historisk set er størrelsen af feriegodtgørelsen typisk fastsat ved overenskomst, efterfulgt af en lovændring som fastsatte samme procentsats for alle.

I mange overenskomster indførtes i år 2000 fem feriefridage.

I løbet af den betragtede periode er der indført og forbedret muligheder for løn under sygdom og under barsel, ligesom barselsorlovsperioderne for moderen og faderen er udvidet.

Disse forbedringer er ikke indregnet i lønsatserne mv.